

Марина Дьячкова
Маріупольський державний університет
Маріуполь, Україна

ІНФОРМАЦІЙНО-ПОШУКОВІ СИСТЕМИ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БІБЛІОТЕЧНИХ УСТАНОВ

У статті аналізуються сучасні інформаційно-пошукові системи, що представлені у бібліотечних установах України.

Ключові слова: бібліотека, інформаційно-пошукові системи, «ІРБІС», «УФД/Бібліотека», «МАРК- SQL».

В статье анализируются современные информационно-поисковые системы, которые представлены в библиотечных учреждениях Украины.

Ключевые слова: библиотека, информационно-поисковые системы, «ИРБИС», «УФД/Библиотека», «МАРК- SQL».

This article analyzes the current information retrieval systems that use in the library institutions of Ukraine.

Keywords: library, information retrieval system, «IRBIS», «UFD / Library», «MARK- SQL».

У зв'язку зі змінами, які відбулися у суспільному житті, вкрай актуальними є питання щодо інформатизації бібліотечних закладів. Останні десятиріччя докорінно змінилися умови суспільного життя, бібліотечно-бібліографічної діяльності, значно зросло інформаційне навантаження на користувачів інформації.

Важливим напрямком модернізації бібліотек – є впровадження автоматизованих інформаційних бібліотечних систем. Бібліотечні установи під час своєї діяльності займаються обслуговуванням користувачів. Читачі часто хочуть отримати інформацію швидко та у зручному форматі, тому діяльність бібліотек неможливо уявити без інформаційно-пошукових систем, адже саме вони забезпечують швидкий доступ до усіх фондів бібліотеки, а за умов підключення до Інтернету можуть обмінюватися запитами з іншими філіями чи бібліотеками. Це пояснює актуальність використання інформаційно-пошукових систем при здійсненні бібліотечно-бібліографічних завдань.

Найбільш поширеними автоматизованими інформаційними бібліотечними системами, що використовуються в бібліотеках України є: «ІРБІС», «МАРК-SQL», «Бібліотека/УФД».

«ІРБІС» (інтегрована розвинена бібліотечно-інформаційна система) –система автоматизації бібліотек, розробником якої є Державна публічна науково-технічна бібліотека Російської Федерації [4]. Вона дозволяє роботу в локальних та глобальних обчислюваних мережах без обмеження кількості користувачів, повна сумісність з міжнародними форматами UNIMARC, MARC21 та російським комунікативним форматом RUSMARC, має засоби підтримки Web-технологій. Завдяки цьому користувачі мають можливість надавати свої ресурси в Інтернет та користуватися готовими бібліографічними описами з електронних каталогів. ІРБІС підтримує довільну кількість баз даних, має технологію автоматичного формування словників, на базі яких реалізується швидкий пошук за будь-якими елементами опису та їх поєднанням. Система надає засоби для введення та використання авторитетних файлів, баз даних УДК, ББК, ДРНТІ, тезаурусу та має технологію, яка орієнтована на використання штрих-кодів та радіо позначок на читацьких білетах та екземплярах видань. Завдяки підтримці UNICODE є можливість введення на будь-якій мові світу. Система має зручний інтерфейс. Також є підтримка посилань від бібліографічних описів до повних текстів, графічних даних та інших зовнішніх об'єктів, включаючи Інтернет ресурси. «ІРБІС» є відкритою системою, що дозволяє користувачеві самостійно вносити зміни у широких межах: від зміни вхідної та вихідної форм до розробки оригінальних доповнень.

«УФД/Бібліотека» – автоматизована бібліотечна інформаційна система, яка була розроблена і підтримується ТОВ «Український фондний дім» з 1998 року. Система дозволяє пошук документів за заданими критеріями, перегляд та друк інформації щодо знайдених документів у вигляді переліків, каталожних карток та повних бібліографічних описів; якщо документи наявні у електронній копії пропонується їх перегляд. При каталогізації документів

«УФД/Бібліотека» підтримує засоби класифікації різних типів: класифікаторів ББК, УДК, Дьюї, рубрикаторів, ключових слів; підтримує авторитетні записи; дозволяє створювати (реєструвати) бібліотечні описи відповідно держстандартам (ГОСТ 7.1-84) та стандартам USMARC та UNIMARC; забезпечує опис зв'язків між документами (видання – номер – стаття, переклад – оригінал, серія – підсерія – випуск); дозволяє вносити посилання на електронну копію документу, навіть якщо вона міститься в мережі Інтернет; дає можливість складання бібліографічних довідок, покажчиків та інших документів шляхом застосування відповідних шаблонів.

Автоматизована інформаційна бібліотечна система «МАРК-SQL» являє собою інтегровану систему, яка призначена для автоматизації інформаційних технологій в області бібліотечної справи та дозволяє створювати та підтримувати довільну кількість баз даних. Засоби каталогізації присутні у системі, дозволяють обробляти та описувати будь-які види видань, такі як книги, комп'ютерні файли та програми, аудіо- та відеоматеріали, карти, ноти та інше [1].

Система дозволяє шукати інформацію за будь-якими елементами бібліографічного опису; підтримує основні комунікаційні формати (USMARC, RUSMARC, UNIMARC); підтримує штрихкодову технологію; Особливістю даної системи є можливість працювати з макрооб'єктами. За допомогою цього режиму можна визначати різноманітні об'єкти у системі та приписувати їх до певних бібліографічних записів. В процесі роботи з бібліографічними записами користувачі можуть продивлятися макрооб'єкти. В залежності від виду макрооб'єкту для його перегляду буде відкрита програма, яка призначена для цього типу операційною системою.

При виборі системи бібліотечним установам необхідно керуватися наступним критеріями: складність впровадження; архітектура автоматизованих інформаційних бібліотечних систем; функціональність та гнучкість; відкритість та масштабованість; граничні параметри; підтримка; цінова політика. У Таблиці 1 по

п'ятибальній шкалі представлені оцінки розглянутих автоматизованих інформаційних бібліотечних систем за критеріями вибору.

Таблиця 1

**Автоматизовані інформаційні бібліотечні систем
за критеріями вибору**

Критерій \ Системи	«ІРБІС»	«МАРК-SQL»	«УФД/Бібліотека»
Складність впровадження (успішність експлуатації в інших установах)	4	4	3
Архітектура АБІС (складність параметрів апаратного забезпечення, СУБД)	4	3	4
Функціональність та гнучкість (наявність всіх необхідних та запланованих перспективних функцій)	4	3	4
Відкритість та масштабованість (можливість експорту-імпорту даних; можливість доробки)	4	4	2
Граничні параметри (кількість записів, клієнтів)	5	4	5
Підтримка (регулярність оновлень)	4	3	3
Цінова політика (ціна системи, вартість оновлень)*	2	3	3

Виходячи з аналізу, найбільш успішною є програмна система «ІРБІС». Дана система активно використовується у бібліотечних установах країн СНГ, є багатофункціональною, відкритою та зручною в користуванні. Мінусом є висока ціна самого програмного продукту та оновлень, проте вона цілком відповідає іншим можливостям.

Література

1. Автоматизированная информационно-библиотечная система МАРК-SQL. Обзор текущего состояния. Новые направления развития. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.gpntb.ru/win/inter-events/crimea2001/tom/sec2a/Doc5.HTML>.
2. Дзюба Н.Й. Дитяча бібліотека та новітні інформаційні технології / Н.Й. Дзюба // Огляд діяльності бібліотек України для дітей. – К. : ДБУ для дітей. – 2001. – 40с.

3. Критерії обрання автоматизованої бібліотечної інформаційної системи (АБІС) – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://library.ridne.net/>.

4. Система автоматизации библиотек ИРБИС64. Общее описание системы. – М. : ГПНТБ России, 2004. – 411 с.

5. Український фондовий дім [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://ush.com.ua/>.

Людмила Колєчкіна, Ангеліна Гуртова
Полтавський університет економіки і торгівлі
Полтава, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ДОКУМЕНТООБІГУ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розглянуто сутність документообігу, основні вимоги до раціональної організації документообігу на торговельних підприємствах. Обґрунтовано вдосконалення документообігу на торговельних підприємствах за допомогою впровадження системи автоматизації документообігу.

Ключові слова: документ, документообіг, первинний документ, електронний документ, документація.

В статье рассмотрены сущность документооборота, основные требования к рациональной организации документооборота на торговых предприятиях. Обосновано совершенствования документооборота на торговых предприятиях за счет внедрения системы автоматизации документооборота.

Ключевые слова: документ, документооборот, первичный документ, электронный документ, документация.

Considered in the article document, the basic requirements for efficient workflow to commercial enterprises. Grounded improve workflow retail business through the introduction of automated workflow systems.

Key words: document, documents, original documents, electronic document records.

Однією з найважливіших умов успішного функціонування торговельного підприємства є ефективний обмін інформаційними потоками між його підрозділами, тобто наявність системи якісного документообігу. Оптимальна організація документообігу сприяє